PRÁVNE VEDOMIE V ŠPORTE A PRÁVNÝ ŠTÁT

LEGAL CONSCIENCE IN SPORT AND RULE OF LAW

Zuzana Sakáčová

Katedra športovej humanistiky, KTVŠ UK Bratislava, SR

ABSTRACT

The author offers in the contribution the view on new approaches to relationships between sport and law and the role of a subject Sport and Law in project of FTVS in Bratislava, which is based on the current situation at given field in the Slovak Republic. Present practice always brings more complicated problems, which solution requires complex understanding of nature, character and development of sport, its influence on society and its function. The interest of studying law aspects in sport has increased in connection with the increase of risks in sport, strengthening of economic influence on sport, commercial aspects, and the changes of values in sport as well as changes in transformed countries of Central and East Europe. Theoretical analyses of sport is necessary, it is actually the task of law science.

Key words: law, sport, transformation in sport, legal conscience, legal conscience in sport

SÚHRN

Autorka sa v príspevku zamerala na nové prístupy k problematike vzťahov športu a práva a postavenia predmetu „Šport a právo“ v projektoch FTVŠ v Bratislave, ktorý vychádza zo súčasných pomerov v danej oblasti Slovenskej republiky. Súčasná športová prax prináša zo sebou stále zložitejšie problémy, riešenie ktorých si vyžaduje ucelenú predstavu o podstate, charaktere a vývoji športu, jeho vplyvu na spoločnosť a jeho funkcie. Záujem o štúdium právnych aspektov v športe sa zvýšil s narastaním rizík v športe, s posilnením ekonomického vplyvu na šport, komercializáciou a s tým súvisiacimi zmenami hodnôt v športe, ako aj so zmenami v transformujúcich sa krajinách strednej a východnej Európy. Preto je potrebná teoretická analýza športu, ktorú uskutočňuje aj právna veda.

Kľúčové slová: právo, šport, transformácia v športe, právne vedomie, právne vedomie v športe

Takmer žiadna súčasť spoločenského života sa nemôže zaobiť bez právnej regulácie. Právo je tým fenoménom, ktoré je nerozlučné späté s ľudskou spoločnosťou a tak známe rímske „ubi societas, ibi ius“, teda „kde je spoločnosť, tam je aj právo“ platí. Platí to aj pre oblasť telesnej výchovy a športu a ich právnej regulácie. Pre rozvoj telesnej kultúry a športu má nezastupiteľné, rozhodujúce miesto právne prostredie, ktoré determinuje správanie sa všetkých súčastí a subjektov vytvárajúcich podmienky a realizujúcich vlastné telovýchovné a športové aktivity. Ciele a úlohy v oblasti zvyšovania právneho vedomia v športe majú postupný a dlhodobý charakter. Ich riešenie musí byť predmetom spoločného úsilia všetkých zainteresovaných, ktorí pôsobia v telesnej výchove a v oblasti športu. Slovenská spoločnosť v

súčasnosti diskutuje o kľúčových koncepčných otázkach politiky vzdelávania. Podpora dobrej kvality vzdelávania a v tých súvislostiach aj dobrého vzdelávania v športe je jedným z cieľov Európskeho spoločenstva. Vzdelávanie má kľúčovú úlohu v modernizácii spoločnosti, je zdrojom sociálneho, kultúrneho a ekonomického rozvoja, aktívneho občianstva a etických hodnôt jej jednotlivých členov. Európa musí dať víziu predovšetkým pre mladú generáciu. Víziu, v ktorej mladá generácia, 75.miliónov mladých ľudí, od 15- do 21 rokov, musí jasne vidieť, že byť Európanom nie je len právo, ale predovšetkým šanca, príležitosť, ale aj výzva.

Európa musí dať víziu predovšetkým pre mladú generáciu aj v takom fenoméne, akým nepochybne šport je. Dať víziu športu ako významného

spoločenského javu, súvisí s jeho rozmanitými väzbami na jednotlivé oblasti spoločenského života, teda na filozofiu, politiku, ekonomiku, kultúru, právo a podobne. Preto bol rok 2004 vyhlásený za rok európskeho vzdelávania prostredníctvom športu 2004 (EYES 2004). Všeobecným cieľom bolo podporovať partnerstvo medzi vzdelaním a športom, vzdelávanie prostredníctvom športu vo formálnom aj neformálnom vzdelávaní a ako prostriedok sociálneho začlenenia s cieľom rozvíjať vedomosti a zručnosti povzbudzovaním spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a športovými organizáciami. Predseda oddelenia pre šport na generálnom direktoriáte EÚ pre vzdelávanie a kultúru, šport, Jaime Andreu, na konferencii s názvom „Európske križovatky: „Šport - hlavná cesta k demokracii“, ktorá sa konala v Štrasburgu povedal: „Kluby a (športové) federácie sú súčasťou demokracie - ak sú správne využívané, stáva sa šport dobrou školou demokracie. Šport je príležitosťou naučiť sa správaniu v kolektíve - príležitosťou posilňovať individuálne i kolektívne schopnosti. Ako taký môže šport fungovať ako sprostredkovateľ, môže pomôcť dať dokopy rôzne kultúry novorozšírenej EÚ 25 členských krajín.“ Komisia prehľadala svoju činnosť s cieľom lepšie zohľadniť vzdelávacie a sociálne funkcie športu. Podporovala politickú spoluprácu s členskými štátmi, začala proces posilneného dialógu so športovým hnutím a zorganizovala súbor stretnutí expertov členských štátov k relevantným otázkam týkajúcim sa európskeho rozmeru športu. Potreba vzdelávania v športe je zakotvená aj v Európskej charte o športe, v článku 9. Ľudské zdroje, cit.: „1. Podporuje sa rozvoj odborných výcvikových kurzov organizovaných príslušnými inštitúciami, ktoré vedú k získavaniu diplomov a kvalifikácií vo všetkých oblastiach športovej činnosti. Takéto kurzy zohľadňujú potreby účastníkov, druhu športových a rekreačných aktivít na rôznej úrovni a sú určené rovnako pre dobrovoľníkov, ako aj profesionálov (vedúcich, trénerov, manažérov, zamestnancov, lekárov, architektov, inžinierov, atď.). 2. Osoby poverené vedením alebo dozorom nad športovými činnosťami majú mať príslušnú kvalifikáciu a majú venovať osobitnú pozornosť zaručeniu bezpečnosti a ochrane zdravia svojich zverencov“ (Európska Charta o športe, 1992).

Aj Slovenská republika, ktorá je súčasťou Európskej únie, prijíma legislatívu, princípy a stratégie, ktoré sú charakteristické pre vývoj vzdelávacích systémov moderných európskych demokratických štátov, vrátane princípov prijatých EÚ ako odporúčania pre jednotlivé štáty (v EÚ sa za posledných dvadsať rokov počet študentov viac ako zdvojnásobil a v súčasnosti je to viac ako dvanásť miliónov ľudí). Táto zvýšená požiadavka vyvoláva tlak na európske krajiny prehodnotiť ponuku vzdelávania vo vzťahu k dostupnosti, relevancii, kvalite, nákladov a efektívnosti. Významnú úlohu v ňom zohráva univerzitné štúdium, ktoré kladie dôraz na humanitný základ vzdelanosti, na prepojenie vedy s výučbou a na to, aby absolventi boli sociálne kompetentnými osobnosťami. Univerzita Komenského patrí k najstaršej, najväčšej a najvýznamnejšej Národnej Univerzite na Slovensku (FTVŠ je jednou z fakúlt UK) a jej základným poslaním je rozvíjať a šíriť vzdelanosť a starať sa o jej hlboké pochopenie, pričom ako vedecká inštitúcia činí tak tvorivým vedeckým výskumom, ktorým otvára nové horizonty vo vede i vo vzdelávaní. FTVŠ UK Bratislava je vedeckou a vzdelávacou inštitúciou, ktorá pripravuje odborníkov v oblasti telesnej výchovy a športu. Jej činnosť je trvale spojená s rozvojom prehlbovania poznania športu v oblasti teórie a praxe a s prípravou absolventa vyzbrojeného takými poznatkami a zručnosťami, vďaka ktorým je schopný úspešne pôsobiť na európskom trhu práce. Formovanie postoja a vedomostí v oblasti telesnej výchovy a športu možno chápať ako proces cieľavedomého systematického utvárania a rozvíjania sústavy vedomostí, odborných schopností, návykov a zručností. Takto vymedzená činnosť sa musí stať súčasťou celoživotného vzdelávania. Ako som uviedla hlavným poslaním Fakulty telesnej výchovy a športu v Bratislave je vzdelávanie a výchova odborníkov v oblasti telesnej výchovy a športu. FTVŠ UK v Bratislave predkladá študentom študijné programy, ktoré sú zrovnateľné so systémami vysokoškolského vzdelávania v zahraničí. Všetky študijné programy sa realizujú v kreditnej forme. Sú plne kompatibilné s European Credit Transfer System (ECTS) a vytvárajú podmienky pre štúdium v zahraničí¹.

¹Schéma inštitucionálneho zabezpečenia Jednotného vzdelávacieho systému odborníkov v športe v SR (JVS) v oblasti športu : Ministerstvo školstva SR - zaraďuje do siete škôl, vydáva akreditáciu VŠ, vydáva potvrdenie o akreditácii VZ., formálne vzdelávanie v súčasnosti zabezpečujú Vysoké školy na Slovensku – FTVŠ UK BA, FŠ Prešov, UMB BB, UKF Nitra., Neformálne vzdelávanie poskytujú rôzne subjekty, predovšetkým akreditované vzdelávacie zariadenia špecializovaných činností v oblasti telesnej kultúry - Sekcia štátnej starostlivosti o šport, akreditované vzdelávacie zariadenia právnických a fyzických osôb (vrátane športových zväzov) a Národné športové centrum – zabezpečuje činnosť akreditačnej komisie v oblasti športu, koordináciu a kontrolnú činnosť pre I. – III. stupeň, doškoloňovacie kurzy, spravuje verejný informačný systém vo vzdelávaní v športe, poradenskú činnosť pre občanov za oblasť vzdelávania v športe, edičnú a publikačnú činnosť, spolupracuje so vzdelávacími inštitúciami aj v oblasti formálneho vzdelávania. V súčasnosti má vydané potvrdenie o akreditácii v športe 140 subjektov, v rôznych odborných spôsobilostiach (Bližšie pozri www.minedu.sk).

Vzdelávanie učiteľov a v tom zmysle aj vzdelávanie učiteľov telesnej výchovy, ale aj trénerov je dlhodobou v centre záujmu vzdelávacej politiky všetkých vyspelých krajín. Preto pri reformách v Slovenskej republike, ktoré sa v súčasnosti uskutočňujú aj v športe by nemalo ísť len o čiastkové „kozmetické“ zmeny, ale mali by to byť také reformy, ktoré by znamenali zmenu celého systému v športe a v tých intenciách aj zmenu vo vzdelávacích inštitúciách v športe. K týmto procesom prispieva aj slovenská legislatíva v oblasti športu a to prijatím nového zákona č. 300/2008 Z.z. o organizácii a podpore športu a o zmene a doplnení niektorých zákonov (účinnosť zákona je od 1.9.2008. Vyšlo v zbierke zákonov č. 114/2008 Z. z.). Prijatý zákon neupravuje celú problematiku telesnej kultúry. Do roku 2008 bolo predložených niekoľko návrhov v Národnej rade Slovenskej republiky.

Hlasovania dopadli negatívne a ako sa uvádza v dôvodovej správe navrhovaného zákona, stroskotali práve na koncepcii všeobšiahlosti zákona. Prijatý zákon bude možné hodnotiť z pohľadu času a jeho aplikácii v praxi (Dôvodová správa vládneho návrhu zákona o organizácii a podpore športu a o zmene a doplnení niektorých zákonov, 2008).

Preto sa domnievame, že v nových predkladaných programoch vzdelávania v športe by nemali byť len čiastkové zmeny, ale také, ktoré by zabezpečovali účastníkom vzdelávania profesionálne kompetencie budované na kľúčových spôsobilostiach prostredníctvom profesionálnej prípravy. Veľa bude záležať na spoločenských podmienkach, ako aj na „tlaku“, ktorý môže vzišť aj zvnútra inštitúcie - vysokej školy. Musíme sa zamerať na schopnosti študenta, aby si osvojoval metódy a zručnosti, ktoré bude používať v práci v danej oblasti v športe, aby získal komunikačné schopnosti, schopností pracovať v tíme, aby vedel vyhľadávať a spracúvať informácie s využitím moderných komunikačných schopností a Internetu. Ďalej sa musíme zamerať na rozvoj osobných vlastností a nadobudnutie nových postojov ako tvorivosť, samostatnosť, kritické myslenie. Na to, aby bol študent, absolvent schopný prijímať rozhodnutia a bol schopný niesť za ne zodpovednosť. Tak ako v súčasnosti súkromný sektor čelí konkurencii, je nútený zvyšovať, zlepšovať produkty, služby, tak sa ani verejný

sektor nevyhne zmenám. Pedagogická obec sa musí pričiniť vo vlastnom záujme, aby kompetentné orgány, jasne definovali vitálne funkcie vzdelávacieho systému, ktoré musia byť garantované s najvyššou prioritou. Vysoké školy sú súčasťou verejného sektora, záujem o štúdium na jednotlivých vysokých školách, o študijné odbory bude závisieť od kvality školy, od kvality vysokoškolských pedagógov, od kvality poskytovaného vzdelania, od možnosti uplatnenia sa absolventov v praxi. V Slovenskej republike sa začal proces realizácie kurikulárnej transformácie v školstve a tak je potrebné, aby model prípravy - študijné programy vychádzali z charakteru a potrieb budúcej profesie a nie z potrieb, logiky a štruktúry vedných odborov, ktoré reprezentujú aprobačné predmety. Preto pri vzdelávaní (aj vysokoškolskom), ktoré pripravuje na povolanie sa zdôrazňuje tvorba študijných programov (kurikula) založená na kompetenciách.

Budovanie vzdelanostnej spoločnosti v súčasnosti nachádza svoju reflexiu aj v slovenskom právnom poriadku a legislatíve. Prejavom čoho je profilácia nových a rast významu niektorých doteraz marginálnych právnych odvetví - právo duševného vlastníctva, počítačové právo, spotrebiteľské práva, azylové právo, práva národnostných menšín, gender studies, feminizmus, antidiskriminačná legislatíva a pod. (Barány, 1997).

FTVŠ bola prvou fakultou na Slovensku, ktorá začlenila do svojich akreditovaných programov predmet „Šport a právo“. (Sakáčová, 2005)². Naším cieľom v právnych disciplínach je zvýšiť právne vedomie účastníkov edukačného procesu. Ide o veľmi široký okruh otázok spojených nielen so športovcami, ako aktívnymi účastníkmi športovej činnosti, ale aj trénermi, rozhodcami, cvičiteľmi, inštruktormi, pracovníkmi športového aparátu, pracovníkmi profesionálnych klubov, manažérmi športových klubov, dobrovoľných funkcionárov, cvičiteľov, ale aj vedcov v oblasti športu, učiteľov telesnej výchovy na všetkých stupňoch škôl a pod. FTVŠ UK v Bratislave pripravuje pre potreby športovej praxe odborníkov - ktorí môžu po skončení vysokej školy pôsobiť, ako tréneri s najvyššou kvalifikáciou v rôznych odvetviach športu, ako pracovníci štátneho orgánu, v národnom športovom centre, v orgánoch územnej samosprávy, v školách, v národných federáciách,

²Cieľom predmetu je poskytnúť teoretické, praktické vedomosti a zručnosti, formovať právne vedomie študentov, ktorí budú v budúcnosti pôsobiť v roli trénera, metodika, manažéra alebo pri výkone špecializovaných profesionálnych činností v telesnej kultúre, ale taktiež v roli občana. Stručná osnova predmetu: Preniknutie do systému vzťahov práva a športu, história a vývoj vzťahov práva a športu, výchova a vzdelávanie v športe. Poznať terminológiu, ktorá sa používa v právnej vede, v právnej teórii a praxi, právo ako nástroj regulujúci vzťahy v športe, športová legislatíva, šport- právo a Európska únia, dopady úprav v rozhodnutí Európskej únie na šport, európske štruktúry v športe, šport ako ekonomický fenomén, lobbying v športe, šport a ľudské práva, voľný pohyb osôb – transferové systémy, športovci a tréneri, inštitucionálno-organizačné zabezpečenie športu, športové kluby, profesionálny šport, realizácia práva – právna zodpovednosť – zodpovednosť trénera, hráča, klubu a pod., trestnoprávna zodpovednosť v športe, občiansko-právna zodpovednosť v športe, pracovno-právne vzťahy v športe, ochrana zdravia a boj proti doping v športe. Rozhodovanie sporov pri výkone športovej činnosti. Zabránenie násilí na štadiónoch. Ženy, deti – násilie a šport. Jazyk športu a práva.

pri realizácii špeciálneho projektu v športe, ako miestny poskytovateľ, v zastrešujúcej organizácii, v servisnej organizácii a podobne. Preto vo výchovnovzdelávacom procese je našim cieľom dobre pripraviť študentov FTVŠ na výkon ich povolania, jasne definovať ich potreby a nároky a to tak, aby študenti vedeli reagovať na požiadavky praxe, integrovať výučbu, výskum do takého systému, ktorý by bol napojený na všetky sféry života spojeného so športom. Nevyhnutnou podmienkou je, aby budúci absolventi FTVŠ poznali nielen športové normy, ale aby mali veľmi dobré vedomosti o právnom systéme Slovenskej republiky, o odvetviach slovenského práva ako sú : ústavné právo, trestné právo, pracovné právo, občianske právo, daňové právo, správne právo, rodinné právo a pod. Takáto požiadavka vyplýva aj z toho, že zásah práva do športu je čoraz väčší. Len na základe toho budú naši študenti schopní implementovať nadobudnuté vedomosti a zručnosti do všetkých oblastí športu. Študenti musia vidieť v práve prostriedok harmonizácie, kultúrňovania a humanizácie medziľudských vzťahov a garanciu vysokej miery právnej istoty.

Vzhľadom k tomu, že ani v slovenskej ani v českej literatúre nebola výraznejšia pozornosť venovaná otázkam právneho vedomia v športe, môžeme sa oprieť o publikáciu českého autora M. Králíka „Právo ve sportu“, ktorý uvádza, že väčšina športovcov nepozná v písomnej forme športové pravidlá a poznanie športových pravidiel sa uskutočňuje len ústnym podaním. Skutočný stav právneho vedomia v športe nie je optimistický, je skôr pesimistický (Králík, 2001). Právne vedomie t.j. predstavy občanov o platnom práve, o tom, čo je právne a protiprávne, nie sú často totožné s platným právom, predstavy o platnom práve sú veľmi často skreslené, neúplné a tak (ne)dostupnosť platného práva, (ne) stabilita práva, (ne) akceptácia práva, to sú fenomény, s ktorými sa dnes stretávame aj v športe. Nízka informovanosť o práve v spoločnosti je vo vzájomnej úmere informovanosti o právnych normách v športe. Právne vedomie môžeme charakterizovať ako vyjadrenie vzťahu konkrétneho subjektu práva (fyzická osoba), k právu

objektívnemu. V. Knapp uvádza, že : "Základom právneho vedomia je idea práva, tzn. teoreticky na platnom práve nezávislá a od neho odlišná predstava o tom, čo je po práve. Tato idea práva nemá ďaleko od ideje spravodlivosti a rozdiel medzi nimi je veľmi subtilný a niekedy bývajú obidve ztotožňované"(Knapp,1995). Obsahom právneho vedomia sú dve zložky: 1. de lege lata - znalosti a hodnotenie platného práva, čo je a čo nie je vynútiteľné pomocou práva. 2. de lege ferenda – hodnotenie, názory, predstavy o tom, čo by malo byť a ako regulované právom, a konfrontácia týchto hodnotení s platným právom. Pritom nesmieme zabúdať, že právo, ako normatívny systém disponuje možnosťou štátneho donútenia a je v spoločnosti len jediné³. Na druhej strane je známe, že systém právneho vedomia v spoločnosti je viac, napr.: individuálne, skupinové, spoločenské. Domnievame sa, že stanoviť potrebný rozsah právnych informácií v športe, ktoré by viedli k potrebe znalosti práva možno len na základe každého konkrétneho prípadu. Preto pri koncipovaní tejto požiadavky je nevyhnutné vychádzať z profilu absolventa vysokej školy⁴, v našom prípade z profilu absolventa FTVŠ UK Bratislava. Nevyhnutou potrebou zvyšovania právneho vedomia v športe je aj oblasť právnych zručností, čo znamená, že je nevyhnuté preniesť určitú mieru vedomostí do praktickej roviny (požiadavka, sformulovaná ministerstvom školstva SR: „zaviesť celkovú zmenu obsahu vzdelávania od memorovania informácií smerom k schopnosti ich získavať, vyhodnocovať a využívať“) (Kosorín,2006). Z uvedeného vyplýva, že je nevyhnutné, aby študenti mali vedomosti základné, nevyhnutné pre právnu orientáciu, vedomosti, ktoré sú nevyhnutné pre štandardné plnenie určitých životných a pracovných rolí a vedomostí a tie, ktoré sú nevyhnutné v určitých špecifických situáciách. Úroveň právneho vedomia má najväčší význam pri aplikácii práva, obzvlášť pri stanovení a vzniku právnej zodpovednosti za porušenie práva. Nízky stav právneho vedomia v športe dáva priestor na konanie, ktoré žiadnym spôsobom nesúvisí s poslaním a ideami športu.

³Na druhej strane športové normy sú spoločenským regulatívnym systémom, ktorý nesmie byť v rozpore s právnymi normami a tak každá športová úprava sa musí pohybovať vždy v právnom rámci. Športové normy sa nevyznačujú všeobecnou záväznosťou, ich normatívna povaha vedie k ukladaniu povinností a zakladanie práv pre subjekty, ktorí sa im dobrovoľne podriaďujú. Šport disponuje vnútornou autonómiou pri určovaní, prijímaní svojich vlastných pravidiel a športové organizácie majú vysokú mieru samostatnosti.

⁴Profil absolventa FTVŠ UK Bratislava. Trénerstvo I. stupňa: Vysokoškolsky graduovaný, teoreticky a prakticky pripravený špecializovaný odborník s možnosťou praktického uplatnenia v tréningovom procese výkonnostného športu. Je nositeľom druhej najvyššej trénerskej triedy vo svojej športovej špecializácii. Profil absolventa FTVŠ UK Bratislava. Trénerstvo a učiteľstvo predmetu telesná výchova I. stupňa štúdia. Vysokoškolsky graduovaný, teoreticky a prakticky pripravený špecializovaný odborník s možnosťou praktického uplatnenia v tréningovom procese výkonnostného športu. Je nositeľom druhej najvyššej trénerskej triedy vo svojej športovej špecializácii. V oblasti telesnej výchovy je pripravený vykonávať pedagogického asistenta, inštruktora, cvičiteľa a animátora mládeže a dospelých.

Dochádza k tzv. zneisteniu hodnôt v športe a tým k oslabovaniu už tak nízkeho právneho vedomia. (iným negatívnym javom v športe je korupcia a s ňou spojené prejavy, ktoré znamenajú vážnu hrozbu pre demokraciu a právny štát. Pretože korupcia sa nedá exaktne odmerať, indikátorom miery rozšírenia korupcie v jednotlivých krajinách sú prieskumy verejnej mienky a štatistiky relevantných prípadov spojených s korupciou. Prieskumy v oblasti športu sa zatiaľ nerobia).

Úroveň právneho vedomia občanov, teda aj športovcov možno považovať v najširšom zmysle slova za jeden z indikátorov právneho štátu. Právny štát je dnes všeobecne prijímanou súčasťou právnej kultúry civilizovaného sveta a aplikácia jeho základných prvkov v praxi je jedným z hlavných kritérií pre posudzovanie demokratickosti štátov v jeho modernom chápaní. Možno ho charakterizovať ako vládu práva, ako spôsob fungovania a výkonu štátnej moci založený na troch pilieroch – na zvrchovanosti zákona, na deľbe moci a na rešpektovaní a ochrane ľudských práv (základné princípy právneho štátu sú : záruky základných práv a slobôd, legitimita a legalita, suverenita ľudu, deľba moci, vzájomné brzdy a rovnováha moci, zvrchovanosť ústavy a zákona a jej súdnej ochrany a kontroly a právna istota). V týchto súvislostiach je nevyhnutné zvýrazniť jeden zo základných atribútov právneho štátu a to je právo každého občana poznať svoje práva a povinnosti. Právo občanov poznať svoje práva patrí medzi ľudské práva, ktorých výnimočnosť spočíva na jednej strane v zodpovednosti jednotlivcov, občanov, spoločenských skupín (občianskej spoločnosti), poznávať, učiť sa, oboznamovať sa, s ľudskými právami, ale zároveň disponovať právom na poznanie ľudských práv. Právo každého občana poznať svoje práva a povinnosti platí aj pre poznanie práv v športe, pretože ide o legálne oprávnenia a povinnosti osôb, pôsobiacich v športe. Poznanie svojich zákonných práv, teda aj práv v športe dáva občanovi - športovcovi možnosť posúdiť nakoľko sú nároky vymáhateľné pre neho, alebo proti nemu. Otázka právnej povahy nároku súvisí s problematikou subjektívnych práv a povinností. Nárok stotožňujeme s oprávnením domáhať sa svojho subjektívneho práva uplatnením donucovacej moci štátneho orgánu a to súdnym rozhodnutím a následným núteným výkonom (Lazar, 2000). Občan - športovec, ktorý svoje práva pozná, ich dokáže aj uplatňovať, presadzovať a tým si je vo väčšej miere vedomý hodnoty svojej ľudskej dôstojnosti. Ide o práva: spôsobilosť na práva, právo na život, právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, cti, dobrej povesti a mena, osobná sloboda, vlastnícke práva, listové tajomstvo a tajomstvo prepravovaných správ, ochrana osobných údajov, sloboda pohybu a pobytu a pod.

Potreba vytvoriť „Európu poznatkov“ ako nenahraditeľného faktora spoločenského a

ľudského rozvoja a ako nepostrádateľná súčasť konsolidácie a obohacovania Európskeho občianstva, ktoré je schopné poskytnúť jej občanom potrebné kompetencie na zvládnutie výziev nového tisícročia spolu s uvedomením si spoločných hodnôt a spolupatričnosti k spoločnému spoločenskému a kultúrnemu priestoru, platí aj pre Slovenskú republiku a aj pre „Európu poznatkov v športe“.

LITERATÚRA

- Andreu-Romeo, J. (2004). *Športom za demokraciu*. [cit.2007-02-02]. Dostupné na : <<http://www.euractiv.sk/cl/42/1800/%E2%80%9EŠportom za demokraciu%E2%80%9C>>
- Barány, E. (1997). *Moc a právo*. Bratislava : Veda.
- Európska Charta o športe*.1992. [cit.2007-02-03]. Dostupné na : <<http://www.radaeuropy.sk/?1693>>
- Európsky priestor vysokoškolského vzdelávania. Spoločná deklarácia európskych ministrov školstva zo stretnutia 19.júna 1999 v Boloni*. [cit.2007-02-03]. Dostupné na : <www.uips.sk/ekviv/doc/bologna.doc>
- Gál, F. (2002). *Vízia vývoja Slovenskej republiky do roku 2020*. Inštitút pre verejné otázky. [cit.2006.04.22.].Dostupné na : <www.vlada.gov.sk/miklos/vizia_vyvoja_2020.htm> 1 - 12k.>
- Kosorín, S. (2006). *Možnosti a perspektívy vzdelávania v športe v EÚ*. Bratislava. [cit.2007-03-23]. Dostupné na : <<http://www.olympic.sk/dokumenty/zbornik-o-talent.-mladezi>> Zbornikotalentovanejmladezi.pdf-1.pdf >
- Králik, M. (2001). *Právo ve sportu*. Praha : C.H.Beck.
- Lazar, J. a spol. (2000). *Základy občianskeho hmotného práva. I. a II. diel*. Bratislava : Iura Edition.
- Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike*. [cit.2007-03-23]. Dostupné na : <http://www.htpobcianskeoko.sk/old/milenium/Milenium_newsletter.pdf>
- Návrh zmluvy zakladajúcej Ústavu pre Európu*. 2003. Luxemburg : Úrad pre vydávanie publikácií Európskych spoločenstiev.
- Nový impulz pre európsku mládež*. Biela kniha Európskej komisie. EK IUVENTA, Bratislava 2002.[cit.2007-03-22] Dostupné na: <<http://www.minedu.sk/DaM/DOCDaM/docDaM.htm>>
- Programové vyhlásenie vlády SR, 2006. [cit.2007-22-02]. Dostupné na : < <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1671>>
- Prusák, J. (1984). *Šport a právo*. Bratislava : Slovenské telovýchovné vydavateľstvo.

Sakáčová, Z. (2001). Právne aspekty integrácie slovenského športu do európskej únie. In *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae, Publicatio XLII*. Bratislava : Univerzita Komenského.

Sakáčová, Z. (2003). Tajomstvo paragrafov v športe. In *Telesná výchova a šport v kultúre spoločnosti*. Bratislava : FTVŠ UK Bratislava so Slovenskou vedeckou spoločnosťou pre telesnú výchovu a šport.

Sakáčová, Z. (2004). Právne aspekty zodpovednosti v športe. In *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae, Publicatio XLV*. Bratislava : Univerzita Komenského.

Sakáčová, Z., Fülöpová, E. (2005). New Phenomenon - Curricular Transformation of Schools, In *Physicae Universitatis Comenianae*, 46. Bratislava : Univerzita Komenského.

Ústava Slovenskej republiky zákon č. 460/1992 Zb. zákon č.90/2001 Z.z. úplné znenie zákona s účinnosťou od 1. júla 2001. Šamorín: Heuréka 2001.

Zákon č. 288/1997 Z.z. o telesnej kultúre a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 131/2002 Z.z. o vysokých školách

Zákon č.300/2008 Z. z. o organizácii a podpore športu a o zmene a doplnení niektorých zákonov

<http://www.nrsr.sk/exeIT.NRSR.Web.SSLP/SSLP.aspx?MasterID=2438>

www.integracia.government.gov.sk

www.radaeuropy.sk

JUDr. Zuzana Sakáčová, Ph.D.

KŠH FTVŠ UK Bratislava

Nábr.arm.gen.Svobodu 9

714 69 Bratislava, SK

e-mail: sakacova@fsport.uniba.sk

Tel.: +42154411624, linka 334